

TRUDI RIJKS

DE WEG VAN
HET WATER

ISBN 978-90-225-7582-6

ISBN 978-94-023-0413-8 (e-boek)

NUR 305

Omslagontwerp: Barbara van Ruyven | b'IJ Barbara

Omslagbeeld: landschap: Ruud Morijn Photographer; vrouwen met paraplu: dr OX

Zetwerk: Mat-Zet bv, Soest

© 2016 Trudi Rijks en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Marga

DEEL 1

1

Herfstschemering kroop over de weilanden toen Floor Postma de provinciale weg van Dokkum naar Drachten verliet en de bosweg naar het verlaten huis insloeg.

‘ADSUM: *Ik ben hier,*’ zei ze spottend terwijl ze het houten hek opendraaide. De tijd dat ze in gedachten met druipende verflatters de Latijnse naam verving door ‘Boslust’ – ze hadden geen van allen gymnasium gedaan – was voorbij. Dankbaar dat de lichtsensoren het nog deed, manoeuvreerde ze de Kia hotsend en bonkend tot vlak bij de voordeur en zette de motor af. De plotselinge stilte sloot haar in. Ze tuurde door de voorruit omhoog. Geen daglicht drong door de hoge dennenbomen; de auto en het huis waren gevangen in een bel van koud lamplicht. Ze klemde de contactsleutel zo stevig in haar handpalm dat het pijn deed.

Daarstraks had het nog een uitstekend idee geleken: even langs Adsum rijden om die rookfoto te zoeken. Zo’n omweg was het niet, en thuis wachtte er toch niemand op haar. Maar in De Berkeelaar was het warm geweest, daar had de herfstzou door de ruiten geschenen. Boven het geroezemoes van de bewoners uit tinkelden de lepeltjes tegen de kopjes, en er had een geur van koffie en verse speculaas gehangen. Vol goede moed was ze weggereden, maar dit lichtloze bos zoog alle energie uit haar. Buiten de oranje auto lagen moedeloosheid en verwaarlozing op de loer.

Ze sloot een moment haar ogen en stapte uit. Onmiddellijk zakte ze tot haar enkels in de vochtige bladeren. Het portier viel

met een klik achter haar dicht. De wind suisde door de bomen. Met hoog opgetrokken knieën waadde ze naar de voordeur en ze veegde de herfstdraden uit haar gezicht. Huis Adsum had veel glaspartijen, donker hout en een hoog puntdak. Het huis stamde uit de jaren zeventig, toen de grens tussen binnen en buiten verdoezeld moest worden, en nu de mens hier verdwenen was, leek die opzet geslaagd. De natuur had haar naargeestige werk gedaan. Het verticale raam naast de deur was bedekt met een vlies van stof, vogelpoep en dode vliegjes. Op de kozijnen zat groene aanslag. De overstekken van de puntgevel kwamen tot leven onder een weefsel van spinnenwebben, en kalende beukentakken schraapten langs de nok van het dak.

Floor huiverde. Haar zus en zwager hadden dit huis gekozen vanwege de geïsoleerde ligging; de eerste burens wonden kilometers verderop. Hier had het gevierde echtpaar in Nederland kunnen verblijven, goed beschermd tegen kijkvolk en dagjesmensen.

Ze had die Feenstra nooit moeten ontslaan. Het was het eerste wat ze als bewindvoerder van haar zus had gedaan: de klusjesman de laan uit sturen en de sloten vervangen. Geschokt door de plotselinge verantwoordelijkheid die de kantonrechter haar had opgelegd, had ze op goed geluk een daad gesteld. Ze had hem niet vertrouwd; hij was getuige geweest van Bentes ondergang en hij had niets gedaan. Maand in maand uit moest hij hebben toegekeken terwijl ze steeds meer ging drinken, maar hij had enkel de lege flessen opgeruimd en was ongetwijfeld haar drankleverancier geweest. Hoeveel was er voor hem aan de strijkstok blijven hangen? Hij had gekapt, gesnoeid, de beesten verzorgd, het verval voor de buitenwereld onzichtbaar gemaakt en geen alarm geslagen; een stil destructief complot tussen bazin en knecht.

Maar wat moest ze nu? Sinds Bente een paar maanden geleden in De Berkelaar was opgenomen, was het huis snel achteruitgegaan. Ze zou de verkoopprijs moeten laten zakken en dat ging ten koste van de kindertehuizen in Afrika en India. Haar schuld. Geïrriteerd

liet ze de sleutelbos door haar vingers gaan. Ze was hier ook helemaal niet geschikt voor! Welke was het nou? Voordeur... bijgebouw... achterdeur...

Ze spitste haar oren en draaide zich om. Vanuit de verte klonk het geluid van een naderende auto. Vreemd, hier kwam toch alleen bestemmingsverkeer? Had de buurvrouw die Bente destijds had gevonden haar soms zien rijden? Haar heldere stem met de Friese tongval was meer dan waar ze op durfde te hopen. Ze haalde diep adem. Misschien zou de vrouw wel even mee naar binnen willen voor een kopje thee. Hoe heette dat goeie mens ook weer? Ze had een klein rood autootje...

Floor liep naar de bocht in de oprijlaan. Het geluid kwam dichterbij. Koplampen lichtten op tussen de boomstammen en de auto minderde vaart. Floor vertraagde haar pas. Ze fronste, er klopte iets niet. Midden op het pad bleef ze staan: een kleine vrouwenfiguur, bevroren in het schijnsel van de tuinlantaarn. Voor het hek verscheen een donkere auto, die met zacht pruttelende motor bleef staan. Een donker silhouet achter het zijraam nam haar op.

Razendsnel dacht ze na. Wie was dat? Feenstra kon het niet zijn, die had een zilverwitte station. Dit was een donkere sedan. Wat moest die kerel? Seconden kropen voorbij, haar hart bonsde in haar keel. Langzaam trok de wagen weer op. Floor keek hem na tot de rode achterlichten tussen de bomen verdwenen waren. Het geluid stierf weg. Ze was weer alleen. De wind ruiste door de dennen, de beukentakken schraaptten langs het dak van de villa. Plotseling leek het huis een aantrekkelijke, veilige plek. Ze haastte zich terug.

Binnen sloeg een complexe stank haar in het gezicht. Schimmel en putlucht. Het geitenleer van het Afrikaanse bankstel, teer van oude sigaretten en de geur van dode muizen. Ze legde haar tas en sleutelbos op tafel en blies haar wangen bol. Dit was de chaos die ze zich van haar laatste bezoek herinnerde, maar toen was het voorjaar geweest. De zon had geschenen en ze had hulp gekregen van haar dochter Kim met haar Alfa Romeo plus boedelbak. Ze hadden ge-

zweet, gekibbeld en gelachen terwijl ze de noodzakelijke meubels voor Bente inlaadden: een eenpersoonsbed, een antieke garderobekast, een eettafel met twee stoelen en een Boeddhabeeld. Met de punt van haar schoen had ze lege flessen en glasscherven opzijgeschoven: opruimen deed ze later wel, ook al hadden haar handen gejeukt. Nu lag de vermoeidheid als een steen op haar maag.

Thee. Eerst maar eens thee, iets huiselijks. Met twee handen greep ze de lege wijnflessen uit de gootsteen en zette ze in een hoek bijeen op het aanrecht. Terwijl ze de kraan liet stromen om de putlucht te verdrijven, zag ze een blikje Chinese groene thee. Ze spoelde een mok af. Schone keukendoeken waren nergens te bekennen, alleen vuile. Korstig en bebloed lagen ze in een hoek gepropt. Aangevreten. Ze wilde er niet aan denken hoe Bente hier op de grond had gelegen, laveloos tussen het gebroken glas.

Met de mok thee in haar handen liet ze zich op een stoel zakken. Lekker bittere Chinese thee. Ze snoof de damp op en liep in gedachten het huis door. Het woongedeelte met keuken, bijkeuken, serre en kantoor besloeg de hele benedenverdieping. Naar boven toe was het open, tot aan de dakspanten, typisch van voor de energiecrisis. Een trap leidde naar de vide waaraan de slaapkamers lagen; daar moest ze waarschijnlijk zijn voor het album met de rookfoto.

Fronsend blies ze over haar thee. Eerst moest ze iets aan de stank doen. Ze zette de ramen tegen elkaar open en deed een paar lampen aan. Vochtige dennenlucht stroomde door het huis en blies een vel papier van tafel. Gedachteloos veegde ze brieven, rekeningen en andere post bijeen en zette er een zware asbak op, nog vol half opgerookte sigaretten. Het was een godswonder dat het hier niet afgebrand was. Ze zag Bente voor zich, met tussen haar kleine, spitse vingers een sigaret, die nooit tot het gouden biesje werd opgerookt – zo vies, die laatste trekjes. En waarom zou je ook, als je bulkte van het geld?

Met de thee in haar hand doorkruiste ze de open ruimte naar

de knusse serre met het geitenleren bankstel en vandaar liep ze naar de leefkuil met de open haard. Exotica, ebbenhouten bankjes, rijen boeddha's, alles bedekt met stof. Hier hadden Bente en Ram dus gevreeën, gemediteerd en hun vermogen omgezet in goede doelen. Hier, in hun Nederlandse optrekje, hadden ze hun liefdadigheidsfeesten gegeven. Met de oprit vol auto's. Tuinfakkels, beroemdheden, zijden galajurken, diamanten die het licht weerkaatsten – hoewel Floor daar nooit bij geweest was, uiteraard.

Maar het was ook de plek waar Bente na Rams dood was begonnen met drinken. *Wat uw zuster met haar leven doet, moet ze zelf weten...*

Een luchtstroom streek langs haar wang, buiten ritselden takken en bladeren. Ze sloot een van de ramen en raapte het papier van de grond, een ongelinieerd blad dat uit een notitieboek was gescheurd. Krabbels, een tekening van een hondenkop en weglappende woorden die eindigden in driftige ballpointkrassen. Alsof Bente had geprobeerd om op het laatst, met wat haar restte aan hersencellen, nog betekenis te geven aan het leven. Als kind had ze ook al hele notitieboeken volgekladderd. Met minachting had Floor naar het door hun ouders opgehemelde gekrabbel van het kleintje gekeken. Zelf had ze met moeite haar Frans opgehaald van een vijf naar een zeven, maar dat was allemaal vanzelfsprekend geweest.

Ze schudde haar hoofd. Oud zeer, het was allemaal voorbijgegaan.

2

Toen Floor eerder die dag bij De Berkelaar was langsgegaan, had Bente met een *National Geographic* op schoot gezeten. Haar rug recht, haar haar in een vlecht over één schouder, de lange benen over elkaar geslagen. Een elegant gestrekte voet die uit de pijp van haar jeans stak, wiebelde op en neer. ‘Het Hollandse antwoord op Grace Jones’, had een modejournalist geschreven. Ze had een bladzijde omgeslagen dus ze las, ze was beter. Wat die neuroloog ook zei: haar zusje was aan het genezen. Bente zou zelf weer haar vermogen kunnen beheren en dan was Floor van die vreeswekkende taak ontheven.

‘Ha lieverd.’ Ze bukte zich en Bente liet zich zoenen. ‘Heb je lekker gegeten?’

Bente knikte. ‘Heel lekker! Vlaflip!’

Floor trok haar wenkbrauwen op. Tussen de middag aten ze brood. Misschien gisteravond?

‘Ja? Vlaflip?’

Het tijdschrift gleed van Bentes schoot.

‘Dat maakte mama vroeger ook weleens, hè?’ Ze zei maar wat.

Bente knikte. ‘Weet je nog die keer dat ze er een parapluutje in wilde zetten?’

Floor schudde haar hoofd.

‘Het parapluutje bleef maar in de vla zakken. En toen hielp jij mama door er een bitterkoekje bij te pakken en het daarop te prikken.’

Amuses, sushi, fingerfood, champagnekoelers... en nu de vlaflip. Na haar huwelijk met de schatrijke Ramesh Aravind had Bente nog niet in de buurt willen komen van zo'n überburgerlijk, door een reclamebureau bedacht toetje. Van El Bulli naar vlaflip. De cirkel was rond. Floor glimlachte. Ineens was ze weer jong, en veilig thuis bij papa en mama.

'Even roken.' Bente grabbelde in haar tas en legde een oogschaduwdoosje op tafel. Ze deed het open en legde het kwastje ernaast. 'Het is geen Dunhill, maar we doen het er maar mee, hè? Tenslotte is het crisis.' Ze nam het kwastje tussen haar wijs- en middelvinger en bracht het naar haar mond.

Floor legde haar hand op die van Bente. 'Zullen we maar niet roken? Dat mag hier niet.'

'Nee? O. Wanneer gaan we naar huis?'

'Jij blijft hier. Ik zal Adsum voor je verkopen. De kantonrechter...'

'Ik wil naar huis!'

'Ja, natuurlijk. Maar het is beter om hier te wennen. In dat huis zat je maar alleen. Hier heb je allemaal fijne mensen om je heen, die voor je zorgen.'

'Ja, de roomservice is prima.'

Floor stopte de oogschaduw terug in Bentes tas. Wat kon ze nog meer zeggen?

'Ik werd laatst gebeld door een man die zei dat jij een kast had besteld. Een antieke kast. Hij wilde er geld voor hebben. Het overviel me. Maar toen ik erover nadacht, kon ik me niet voorstellen dat jij een kast had besteld.'

Bente blies minachtend door haar neus. 'Nee! Wat denk je wel, Floor. Het is hier geen slagerij.'

'Uitdragerij?'

Bente knikte. 'Dit is een net hotel. Niet helemaal *hip, hot and happening*, maar 't is te doen. Alleen jammer van dat antirookbeleid. Maar dat is overal, toch?'

Voor het eerst keek ze Floor wat onzeker aan.

Floor knikte. 'Ik ben ook al lang gestopt met roken.'

'Weet je nog, die foto waarop jullie allemaal met een sigaret stonden? Papa, mama en jij, rond die grote blauwe vaas voor de peuken. En Wubbe de teckel, die stond er ook bij. Die hapte altijd naar de rook, weet je nog? Toen dacht ik: als ik zestien ben, ga ik ook roken. Ik had het al wel stiekem op de wc gedaan, maar dat had papa gemerkt, en o, wat kreeg ik toen straf!'

'Is daar een foto van?' vroeg Floor. En ze dacht: jij hebt nooit straf gekregen.

'Ja, in dat album met de vlinders. Mijn tieneralbum.'

Floor legde haar hand op die van haar zus. 'Zal ik eens kijken of ik hem kan vinden? Zo'n rood album?'

'O, als je dat zou willen doen? Er is nog zo veel wat ik weet!'

Die smekende klank in Bentes stem was nieuw geweest. Plotseling gehaast dronk Floor haar thee op en ging naar het kantoortje. Ordners op de vloer. Her en der lagen papieren. Ze zag uitgetrokken lades, ongeopende post, een oude computer met een enorme monitor, losse kabels, een bureaustoel met kringen op de zitting. En overal volle asbakken. Floor wendde haar hoofd af en slikte. Dit was niet een plek waar je jeugdherinneringen bewaarde. Ze moest boven zijn.

Achter de eerste deur die op de vide uitkwam, bevond zich een kleine kamer met een gietijzeren bed, een ebbenhouten kist en een garderobekast. De kist was gevuld met beddengoed in stomerijplastic, de kast was leeg. Kennelijk een logeerkamer voor intimi, want het echte gastenverblijf lag in de tuin. Zelf had Floor hier nooit gelogeed, zij was de burgerlijke oudere zuster uit Apeldoorn, goed voor een korte theevisitte wanneer *the glamorous couple* voor een paar maanden in Nederland was.

Achter de volgende deur was een meditatiekamer met kussens op de parketvloer en plukken ronddwarrelend kattenhaar. Daarna

de badkamer. Ze gluurde om de deur. De stank was enorm. De badkuip lag vol vuile kleren, in de wasbak lag braaksel en overal zag ze blonde dotten haar en muizenkeutels. Floor stapte toch naar binnen, liet de kraan lopen en trok de wc door. De volgende kamer was de grote slaapkamer. De laatste keer dat ze hier was, had ze op haar tenen gebalanceerd tussen losgetrokken beddengoed, gedragen slipjes, uitgeschopte pumps en lege drankflessen, tevergeefs op zoek naar een schoon nachthemd. Zou Bente hier haar jeugdherinneringen hebben bewaard? Ze moest niezen van het kattenhaar toen ze de deur weer sloot.

De moed zonk haar in de schoenen. Dit was toch geen doen! Ze had meteen een schoonmaakbedrijf in moeten huren. Je had specialisten die een huis voor je leeghaalden. Geld speelde geen rol, toch? Maar dan moest eerst dat kantoor met die administratie uitgekamd worden; een gevoelige kwestie, die je als bewindvoerder niet kon uitbesteden vanwege intieme details die boven water konden komen. Voor je het wist stond alles in de bladen.

Ze haalde een paar keer diep adem.

Durfde ze Kim nog een keer te vragen? Die was natuurlijk erg druk met haar zaak, maar ze zou het kunnen proberen, toch? Maar op dit moment moest ze nog even volhouden, in het hier en nu blijven. Focus, hoe was het ook weer? *Bij elke inademing breng ik rust in mijn lichaam. Bij elke uitademing glimlach ik. Ik blijf in het nu en ervaar het grote wonder van dit moment.* De rookfoto dus.

Achter de volgende deur lag Rams game-room, nog geheel intact. Een flatscreen, consoles, een loungebank en, keurig in glazen kasten gerangschikt, rijen computerspellen. Terwijl ze haar ogen de kost gaf, dacht ze een zweem van sandelhout te ruiken. Ramesh Aravind, jong, bloedmooi en altijd geurig. In de bank leek de afdruk van zijn lichaam nog zichtbaar. Toen ze haar hand ernaar uitstak, schrok ze op door een luid gekraak. Ze spitste haar oren. Het kwam van buiten. Een tak?

3

Fronsend tuurde ze door het raam. Het was stikdonker aan de zijkant van het huis. Een kat? Zou dat merkwaardige beest met die gepluimde oren hier nog rondlopen? Ze haalde haar schouders op. Ze kon maar beter voortmaken, het werd al laat.

Ze was achter in het huis aangekomen, bij de laatste deur. Een kamer met een blauwzijdigen Perzisch tapijt. Er stonden vijf met plastic hoezen afgeschermd kledingrekken, keurig in het gelid, met daaraan kostuums van Ram. Langs de andere wand: stapels verhuisdozen. Met moeite tilde Floor de bovenste eraf. Kleden, doeken, batik. Buitenissige oranje-met-bruine gewaden. Bij het openen van de volgende doos sloeg haar hart een slag over: speelgoed, een oude pop met afgeknipt haar. Een roze en een grijze Furby. Een kluwen langharige Barbies met verstrengelde armen en benen: een plastic rattenkoning. Twee babypoppen met zachte lijven en huilgezichtjes. Poppenbedjes, dekentjes, kleertjes, minuscule schoentjes; alles riep herinneringen op. Ze koos een popje uit dat van haarzelf was geweest en deed de doos weer dicht.

De volgende bood meer perspectief: mappen, schriften, diploma's. Albums! Dit moest het zijn, rood met vlinders. Ze liet zich op de grond zakken en begon te bladeren. Bente had de foto's zelf ingeplakt en met haar meisjeshandschrift van namen en data voorzien. Een klassenfoto. Het gezin op kampeervakantie in de Ardèche. Floor zag zichzelf met dunne blote benen en haar walkman op in een opblaasboot liggen. 'Mijn zus', stond er in groene

viltstift onder. Een bioscoopkaartje voor *E.T.* Ritsen foto's van Bente, omringd door vriendinnetjes. En daar was de rookfoto, onmiskenbaar: Bente met een donkere blik, een schoolkind nog – kon je al zien dat ze fotomodel zou worden? Papa was vrijwel kaal, mama droeg een lang vest en had een wijd uitstaand pluizig kapsel. Floor droeg een Boy George-T-shirt en een lichte spijkerbroek met een riempje, afschuwelijk. En inderdaad, papa, mama en zichzelf hadden een sigaret tussen de vingers. En ach, Wubbe de teckel.

Krak!

Ze verstarde met het album in haar handen. Weer een knappende tak, gevolgd door een plof, luid en duidelijk in de stille avond. Haar haren ging rechtoverreind staan. Dit was geen kat! Op dat moment zag ze, scherp als een foto, het raam voor zich dat ze wijd open had gezet. Zonder na te denken vloog ze de trap af. In drie sprongen was ze bij het raam en sloot het met een klap. Ze tuurde de donkere tuin in. Niets te zien, natuurlijk. Wie of wat er ook buiten had gestaan, had zich snel teruggetrokken in het donker. Onzichtbaar. Maar zelf stond ze volop in het licht!

Ze drukte zich tegen de muur naast het raam en spitste haar oren. Alles bleef stil. Kon er, terwijl zij boven was, iemand door het open raam naar binnen zijn gekropen? Misschien was er een tak geknapt toen hij zich afzette en had ze dat gehoord. Haar keel trok samen, ze kon geen adem meer halen. Hij verborg zich vast hier binnen. Hield ook zijn adem in, wachtend op haar. Ze wilde gillen, maar net als in een nachtmerrie kon ze geen geluid uitbrengen. Ze was alleen, niemand wist dat ze hier was. En een klein, nog werkend deel van haar bewustzijn bedacht dat er in de wijde omtrek niemand was die haar zou kunnen horen. Toevallige voorbijgangers kwamen hier niet.

Blijf nadenken, paniek helpt niet, ontspan je. Ontspan je. Adem... navel... buik... hartslag naar beneden... Adem, navel, buik. Na een paar pogingen kreeg ze weer lucht. Ze liet haar schou-

ders zakken. De kramp begon uit haar voeten naar de vloer weg te vloeien. Ze had nog geen beweging bespeurd. Minuten kropen voorbij zonder dat er iets in huis bewoog. *Als hier een mens is, dan merk je dat...*

Het was een gok. Ze berekende de route, telde tot drie. Toen zette ze zich af tegen de muur en rende de kamer door terwijl ze een voor een de lampen uitdeed. In het donker snelde ze op handen en voeten de trap weer op. Op de vide bleef ze staan en spitste haar oren. Haar ogen wendden aan het donker, haar zintuigen stonden op scherp. Elke ademtocht van beneden, elke luchtverplaatsing, elke voetstap zou ze horen. Kamer voor kamer tastte ze in gedachten af. Het huis zweeg. Er was leed hier, oud gelach, bitterheid, gemompel en een fles die over de planken wegrolde, maar op dit moment was er geen ander levend wezen binnen deze muren.

Ze ademde uit door haar mond en schudde haar handen los. Sinds ze overspannen was verklaard, leek er een derde oog in haar geopend te zijn. Dingen weten zonder empirisch bewijs, ze zou er met geen mens over durven praten. En zo kon er ook niet volledig op vertrouwen, ze was tenslotte overspannen.

Door het raam gluurde ze naar buiten. Er tekende zich geen beweging af tussen de donkere bomen. Maar daar was dat geluid weer! Dit keer zachter. Het kwam van opzij. Ze stak de vide over, sloop een onverlichte zijkamer in en tuurde weer naar buiten. Een rilling trok langs haar ruggengraat: pal onder haar stond een breedgeschouderde gedaante met zijn handen rond zijn ogen naar binnen te loeren. Hij bewoog zijn hoofd heen en weer en keek. Keek. Toen liep hij naar de voorkant van het huis.

Floor schoot naar de voorkamer. In het tuinlicht zag ze een gedrongen figuur in een korte jopper naar de Kia hompelen. Hij had een grijzend, kort gedekt kapsel. Type vaderlijke psychotherapeut. In het voorbijgaan voelde hij achteloos aan de portieren. Daarna loste hij op in het donker.

Floor zette het raam op een kier en wachtte.